

GÜMÜŞ EKONOMİ TÜRKİYE İÇİN BİR AVANTAJ MI, TEHDİT Mİ?

Çisil ERKAN BAL¹

Elif KABCUK²

Filiz KUTLUAY TUTAR³

Öz

Gümüş ekonomi, yaşlanan nüfusun ekonomik ve toplumsal yapılar üzerindeki etkilerini incelemekte ve bu çerçevede yeni ekonomik fırsatları değerlendirmektedir. Bu çalışma, dünya genelinde artmakta olan yaşlı nüfusun yarattığı dinamikleri Türkiye bağlamında ele almakta ve yaşlanmanın yalnızca demografik bir süreç olmadığı; ekonomik sistemler, iş gücü piyasaları, sağlık hizmetleri, sosyal politikalar ve teknolojik gelişmeler üzerinde çok boyutlu etkiler yarattığını ortaya koymaktadır. Tematik derleme yöntemiyle hazırlanan makalede, ulusal ve uluslararası literatür doğrultusunda gümüş ekonominin Türkiye’deki mevcut durumu sistematik biçimde incelenmektedir. Kavramsal çerçeve üzerinden başlayan analizler, sosyal politika, sağlık, teknoloji ve eğitim gibi alanlara uzanmakta ve literatürdeki eğilimler dikkate alınarak yorumlanmaktadır. Çalışmanın temel amacı, yaşlanan nüfusun sunduğu potansiyel fırsatları sürdürülebilir kalkınma perspektifinde değerlendirmek ve politika önerileri sunmaktır. Sonuç olarak, gümüş ekonominin Türkiye için yalnızca bir demografik risk değil; doğru stratejiler ve entegre politikalarla ekonomik büyümeye ve toplumsal gelişmeye katkı sağlayabilecek bir fırsat olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gümüş Ekonomi, Yaşlanan Nüfus, Aktif Yaşlanma, İş Gücü Piyasası, Sürdürülebilir Kalkınma, Türkiye

Jel Sınıflandırması: J14, J21, O15

IS THE SILVER ECONOMY AN ADVANTAGE OR A THREAT TO TURKEY?

Abstract

The silver economy is a concept that examines the effects of an aging population on economic and social dynamics. The increase in elderly population in Turkey and worldwide is related not only to the extension of life expectancy but also to the expansion of economic opportunities in the post-retirement period. The silver economy encompasses economic, social, health, and social services by supporting the productivity of elderly individuals. Studies conducted in Turkey and worldwide emphasize the importance of elderly individuals' participation in the labor market, demand for health services, and technological integration. This qualitative research examines the silver economy through thematic compilation and analysis. Data obtained from the literature is structured from a general overview to concrete examples. In this context, while the study suggests

¹ Öğretim Görevlisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Araklı Ali Cevat Özyurt Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, cisilerkan@ktu.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8413-8012>.

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı, elif.kabcuk@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-7913-1343>.

³ Prof. Dr. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, flztutar51@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2574-9494>.

sustainable policies and strategies for Turkey, it emphasizes the need to develop innovative solutions for the consumption habits of the elderly population.

Keywords: Silver Economy, Aging Population, Active Aging, Labor Market, Sustainable Development, Turkey

Jel Classification: J14, J21, O15

GİRİŞ

Dünya genelinde yaşlanan nüfusun artması, ekonomik ve sosyal politikaların yeniden şekillendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Gelişmiş ülkelerde başlayan bu demografik dönüşüm, artık gelişmekte olan ülkeleri de etkilemektedir. Türkiye'de de yaşlı nüfusun toplam içindeki oranı hızla yükselmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, 65 yaş ve üzeri nüfus oranı 2023 yılında %10,2'ye ulaşmış olup, bu oranın 2040 yılına kadar %16,3'e çıkması beklenmektedir. Yaşlı nüfusun artışı, sadece sosyal güvenlik harcamaları üzerinde baskı oluşturmakla kalmamakta, aynı zamanda sağlık hizmetleri, istihdam ve teknoloji alanlarında da dönüşümü zorunlu kılmaktadır. Bu noktada "Gümüş Ekonomi" kavramı, ekonomik ve sosyal politikaların yeniden şekillenmesi sürecinde önemli bir rol üstlenmektedir. Gümüş ekonomi, yaşlı bireylerin ekonomik büyümeye katkısını vurgulayan ve yaşlanma sürecini bir yük olarak görmekten ziyade, bir fırsat alanı olarak değerlendiren bir ekonomik modeldir. Yaşlı bireylerin sağlık hizmetleri, finans sektörü, yaşlı dostu teknolojiler ve turizm gibi alanlarda artan talepleri, yeni pazarların ve iş kollarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Özellikle baby boomer kuşağının artan tüketim gücü ve farklı ihtiyaçları, gümüş ekonominin büyümesini hızlandırmaktadır. Türkiye'de gümüş ekonominin gelişimi, yaşlı nüfusun iş gücüne daha uzun süre katılımını teşvik etmek, sağlık ve bakım hizmetlerini iyileştirmek ve yaşlı dostu şehirler oluşturmak gibi çok boyutlu stratejilere dayanmaktadır. Ayrıca, teknoloji ve sosyal politikaların birlikte yürütülmesi bu sürecin önemli bileşenlerinden biridir. Bölgesel farklılıklar da göz önüne alınarak, özellikle doğu ve batı bölgeleri arasındaki yaşlı nüfusun refah düzeyi ve sağlık hizmetlerine erişimindeki dengesizliklerin giderilmesi önem arz etmektedir. Çalışmanın amacı, Türkiye'de gümüş ekonominin mevcut durumunu analiz ederek, geleceğe yönelik somut politika önerileri geliştirmektir.

1. YAŞLANAN NÜFUS VE GÜMÜŞ EKONOMİ: KAVRAMSAL BİR İNCELEME

1.1. Yaşlanma ve Yaşlılık

Yaşlanma süreci, bireylerin biyolojik, psikolojik ve sosyal açıdan zamanla geçirdiği değişimler olarak tanımlanmaktadır. Bu süreç, genetik faktörlerin yanı sıra çevresel etmenler, yaşam tarzı ve sağlık durumu gibi faktörlerle de şekillenmektedir. Yaşlılık, genellikle 65 yaş ve sonrasını ifade etmekte olup, bu dönemde bireylerin fiziksel kapasitelerinde azalma, bağışıklık sisteminin zayıflaması ve kronik hastalıkların artışı gibi olgular gözlemlenmektedir. Yaşlılıkla birlikte, bireylerin bağımsızlıklarını koruma çabaları da artmakta, bu sebeple sosyal hizmetler ve sağlık sistemleri üzerinde büyük bir yük oluşmaktadır. Yaşlı bireylerin yaşam kalitesini artırmak amacıyla çeşitli sağlık hizmetleri ve teknolojik çözümler geliştirilmekte, yaşlanma süreci ile ilgili araştırmalar ise hızla devam etmektedir.

Yaşlılık, bireylerin biyolojik geçmişi, kültürel değerler ve toplumsal yapıya göre değişkenlik göstermektedir. Dünya Sağlık Örgütü, 45-59 yaş orta yaş, 60-74 yaş arası yaşlılık, 75-89 yaş arası ileri yaşlılık, 90 yaş ve üzerini ise ihtiyarlık olarak sınıflandırmaktadır. Çalışma ekonomisi kuramında, 65 yaş ve üzeri kişiler iş gücü piyasası dışında tutulmakta ve yaşlı nüfus olarak kabul edilmektedir. Emeklilik yaşı birçok ülkede

sosyal nedenlerden dolayı 65 olarak belirlenmektedir (Eser ve Aksu, 2021: 542). Yaşlanma ise, biyolojik olarak tüm canlılarda görülen ve işlev kaybı ile nitelenen bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Bu süreç, genetik faktörler, çevresel koşullar ve sosyo-kültürel dinamiklere bağlı olarak farklılık göstermektedir. 21. yüzyılda nüfusun yaşlanması, en önemli demografik dönüşümlerden biri olarak kabul edilmektedir. Türkiye’de de yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı hızla artmaktadır ve 2040 yılına kadar %16,3’e ulaşması beklenmektedir. Yaşlılık kavramı, fizyolojik ve ruhsal değişimlerin en üst düzeye ulaştığı bir dönem olarak tanımlanmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü 65 yaş üstü bireyleri yaşlı kabul etmektedir ve Türkiye’de de genel olarak bu yaş sınırı esas alınmaktadır. Yaşlı bireylere yönelik toplumsal önyargılar, onların toplumsal yaşama katılımını engellemekte ve ayrımcılığa yol açmaktadır (T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2023).

2022 ile 2050 yılları arasında dünya genelinde 65 yaş ve üzeri nüfusun oranının artması beklenmektedir. Avrupa ve Kuzey Amerika, en büyük yaşlı nüfusa sahip bölgeler olarak kalacakken, Doğu ve Güneydoğu Asya en hızlı yaşlanan bölge olacaktır. Gelişmekte olan ülkelerde ise yaşlanma hızı, gelişmiş ülkelere kıyasla daha hızlı bir şekilde ilerlemektedir (Uzkurt, 2023: 304). Yaşlanma, kronolojik ve biyolojik olmak üzere iki şekilde kategorize edilmektedir. Kronolojik yaşlanma doğum tarihi ile ölçülürken, biyolojik yaşlanma çevre ve yaşam tarzı gibi faktörlere bağlı olarak değerlendirilmektedir (Başaran, 2024: 50). Yaşlanan nüfusun temel belirleyicileri, doğumda beklenen yaşam süresinin artması ve doğurganlık oranlarının düşmesi ile şekillenmektedir. Küresel ölçekte yaşam beklentisi artmakta, özellikle gelişmiş ülkelerde bu artış daha belirgin olmaktadır. Ayrıca, doğurganlık oranlarındaki düşüş, ülkelerin gelişmişlik seviyelerine göre değişmekte ve kadın başına doğum sayısı azalmaktadır. Uluslararası göç, bazı bölgelerde nüfus değişimini etkileyen önemli bir faktördür. COVID-19 pandemisi ise yaşam beklentisini düşürmüş ve göç hareketliliğinde azalmaya neden olmuştur. Aktif yaşlanma, yaşlanan bireylerin sosyal, ekonomik ve fiziksel katılımını teşvik etmektedir. Bu yaklaşım, yaşlı bireylerin toplumsal katkılarının artırılmasına yönelik politikalar geliştirilmesini hedeflemektedir (Uzkurt, 2023: 307-310).

Sonuç olarak, yaşlanma süreci biyolojik, psikolojik ve sosyal boyutlarıyla bireylerin hayatını derinden etkilemektedir. Yaşlılık, sadece fiziksel düşüşle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda toplumsal yapılar ve kültürel faktörlerle şekillenen dinamik bir süreçtir. Günümüzde, yaşlı nüfusun hızla artması, özellikle gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde demografik yapıyı değiştirmekte ve bu değişim, sosyal hizmetler ve sağlık politikalarının yeniden yapılandırılmasını zorunlu hale getirmektedir. Yaşlı bireylerin toplumsal katılımını teşvik etmek amacıyla aktif yaşlanma politikaları geliştirilmekte, sağlık hizmetleri ve teknolojik çözümlerle yaşlanmanın etkileri hafifletilmeye çalışılmaktadır. Gelecekte, yaşlı nüfusun artışıyla birlikte bu alandaki araştırmalar ve uygulamalar daha da önemli hale gelmektedir.

1.2. Gümüş Ekonomi

Gümüş ekonomi, yaşlanan nüfusun ekonomik ve sosyal hayattaki rolünü artırmayı hedefleyen, farklı sektörleri kapsayan bir ekonomik sistemdir. Bu ekonomi, yaşlı bireylerin aktif vatandaş olarak topluma katkı sağlamalarını desteklemekte ve onların tüketim alışkanlıklarına yönelik yeni pazar fırsatları yaratmaktadır. Aynı zamanda, kamu harcamalarının verimliliğini artırarak, uzun vadeli sürdürülebilir kalkınma hedeflerine katkıda bulunmaktadır. Gümüş ekonominin etkileri, yalnızca ekonomik büyüme ile sınırlı kalmamakta, aynı zamanda sosyal politikalar, sağlık hizmetleri ve teknolojik inovasyonlar

gibi alanlarda da kendini göstermektedir. Bu doğrultuda, küresel ölçekte yaşlanan nüfusa yönelik stratejik planlamaların ve politikaların geliştirilmesi gerekmektedir.

Gümüş ekonomi, Oxford Üniversitesi araştırmacıları tarafından yaşlıların ekonomik durumlarını tanımlamak için ortaya çıkmıştır. Yaşlı nüfusun harcamalarını ve taleplerini dikkate alarak, yaşlanmanın ekonomiye etkilerini avantaja çevirmeyi amaçlamaktadır (Çoban, 2020; Gürlük, 2021: 18). Gümüş ekonomi, yaşlanan nüfusun ihtiyaçlarına yönelik mal ve hizmetleri kapsayan bir ekonomik sistem olarak tanımlanmaktadır. Avrupa Komisyonu, bu ekonomiyi 50 yaş üzeri bireylerin ihtiyaçlarına yönelik kamu ve tüketici harcamalarından doğan ekonomik fırsatlar olarak görmektedir. Gümüş ekonomi; sağlık, iş gücü piyasası, sanayi, yenilik ve kamu politikalarıyla doğrudan bağlantılı olup, birçok sektörü içermektedir. Yaşlı dostu ürün ve hizmetlerin gelişimi ile yeni pazarların oluşumu, gümüş ekonominin büyümesini desteklemektedir (Metin, 2023: 2234). Gümüş ekonomi, yaşlanan nüfusun ekonomik faaliyetlere katılımını ve yaşam kalitesini artırmayı amaçlayan yenilikçi politikaları kapsamaktadır. Bu bağlamda, yaşlı bireyler için yaşanabilir şehirler oluşturulması, istihdam fırsatlarının artırılması ve sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi önem kazanmaktadır. Ayrıca, sağlık izleme, akıllı evler gibi teknolojilerle yaşam kalitesinin iyileştirilmesi hedeflenmektedir. Avrupa Parlamentosu, yaşlı bireylerin sosyal ve ekonomik katılımını teşvik etmek için çeşitli önerilerde bulunmuştur (Demirbilek ve Özgür, 2017: 18-19). Gümüş ekonomi, yaşlılar için ürün ve hizmetler sunmayı, işyerlerini uyarlamayı ve yaşam boyu öğrenmeyi içermektedir. Yaşlı nüfusun ekonomik faaliyetlere katılımını artırmak, topluma ve ekonomiye katkı sağlamaktadır. Ayrıca, aktif yaşlanma teşvik edilerek yaşlıların üretkenliği ve bağımsızlığı artırılmakta, bu da maliyetlerde düşüşe yol açmaktadır (Worthington vd., 2018; Uzkurt, 2023: 301). Gümüş Ekonomi, yaşlanan küresel nüfusla paralel olarak son on yılda şekillenen bir kavramdır ve temel olarak yaşlı nüfusun ihtiyaçlarını karşılamak için ortaya çıkan ekonomik fırsatlara odaklanmaktadır. Avrupa, bu demografik değişime uygun ekonomik ve sosyo-politik stratejiler geliştirmek amacıyla 2005 yılında Bonn' da düzenlediği konferansta, yaşlanmanın getirdiği zorluklar ve fırsatlar doğrultusunda bir mutabakat zaptı kabul etmiştir (Höbel, 2021: 372).

Tablo 1: Gümüş Ekonomi ile İlgili Kavramlar

Gerontoloji (Yaşlılık) Bilimi	Yaşlı nüfusun artmasıyla birlikte, gerontoloji bilimi yaşlanma ve yaşlılık süreçlerini inceleyen bir alan olarak ortaya çıkmaktadır. Gerontoloji, biyolojik, ekonomik, sosyal ve psikolojik etkilerle birlikte yaşlanmayı bir yaşam süreci olarak değerlendiren multidisipliner bir bilim dalıdır.
Aktif Yaşlanma	Nüfus yaşlandıkça, yasa koyucular yaşlı bireylerin yaşam kalitesini artırmaya yönelik çözümler aramaktadır. Aktif yaşlanma, sağlık, katılım ve güvenlik konularını içeren kapsamlı bir süreç olarak ele alınmaktadır. Yaşlanma sadece fizyolojik bir durum olmayıp, sosyal ve psikolojik boyutları da içermektedir. Bu nedenle, politikalar kapsayıcı olmalı ve yaşlı bireylerin topluma entegrasyonunu desteklemektedir.
Yaşlı Dostu Kavramı	Dünya Sağlık Örgütü, 2006 yılında küresel yaş dostu hareketini başlatmıştır. Bu hareket, yaşlı bireylerin bağımsız ve toplumla bütünleşmiş bir yaşam sürdürmesini desteklemektedir.
Baby Boomer (Bebek Patlaması) Çağı	Bebek patlaması çağı, 1946-1964 yılları arasında doğan kuşağı ifade etmektedir. Bu nesil, savaş sonrası artan doğum oranlarıyla şekillenmiştir. 2010 yılından itibaren emeklilik sürecine girmeye başlamış olup, 2030 yılına kadar tümü 65 yaşına ulaşacaktır. Bu durum, sosyal güvenlik sistemlerini zorlamaktadır.

Kaynak: (Tunca, 2022: 8-14).

Gümüş ekonomi, yaşlanan nüfusun toplumsal ve ekonomik etkinliklerine odaklanarak, yaşlı bireylerin iş gücü piyasasında daha etkin olmalarını sağlayan istihdam politikaları, sosyal hizmetlere erişim ve toplumsal yaşama katılımı teşvik eden sosyal politikalar gibi stratejilerle şekillenmektedir. Ayrıca, yaşlılara yönelik ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi ve aktif yaşlanma ile sürdürülebilir yaşlanma politikaları, bu ekonominin önemli bileşenlerindendir. Bu unsurlar, yaşlı bireylerin yaşam kalitesini iyileştirmeyi ve ekonomik sisteme katkılarını artırmayı hedeflemektedir.

Gümüş ekonomi, yaşlanan nüfusun ekonomik etkilerini ve bu demografik değişime yönelik politika, hizmet ve ürünleri kapsamaktadır. Yaşlı bireylerin artan tüketim talepleri, sağlık hizmetleri, bakım sektörü, finansal hizmetler, turizm ve teknoloji gibi birçok alanda yeni ekonomik fırsatlar yaratmaktadır. Özellikle gelişmiş ülkelerde, yaşlı nüfusun harcama gücü yüksek olup, bu durum ekonomik büyüme ve inovasyonu teşvik etmektedir. Gümüş ekonomi, sosyal refah politikaları ile desteklenmekte ve sürdürülebilir kalkınma açısından önemli bir rol oynamaktadır.

Şekil 1: Gümüş Ekonomi Fırsat Alanları

Kaynak: (Zsarnoczky, 2016; Hasbenli, 2020: 65).

Şekil 1’de yer alan kategoriler, gümüş ekonomi kapsamında değerlendirilen ve yaşlanan nüfusun ekonomik etkileriyle büyüyen sektörleri içermektedir. Gerontoloji, sağlık turizmi, hemşirelik ve ev hizmetleri gibi alanlar, yaşlı bireylerin artan bakım ve sağlık ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Finans ve sigorta sektörü, emeklilik planları ve yaşlılara özel finansal çözümler sunarak bu ekonominin önemli bir parçası olmaktadır. Ayrıca, turizm, mobilite, robotlar ve akıllı evler gibi yenilikçi sektörler, yaşlı bireylerin yaşam kalitesini artırmaya yönelik çözümler geliştirmektedir. Bu fırsat alanları, gümüş ekonominin büyümesini desteklemekte ve sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlamaktadır.

2. GÜMÜŞ EKONOMİNİN KAPSAMI

2.1. Gümüş Ekonomi ve Ekonomik Sistemdeki Rolü

Gümüş ekonomi, küresel ekonomide giderek daha büyük bir paya sahip olmakta ve birçok sektörü doğrudan etkilemektedir. Yaşlanan nüfusun artışıyla birlikte sağlık, finans, turizm, konut ve teknoloji gibi alanlarda yeni pazarlar oluşmaktadır. Özellikle gelişmiş ülkelerde, yaşlı bireylerin harcama gücü yüksek olup, tüketim kalıpları ekonominin çeşitli

sektörlerini dönüştürmektedir. Emeklilik fonları, sağlık harcamaları ve yaşlı dostu teknolojilere yönelik yatırımlar, ekonomik büyümeye katkı sağlamaktadır. Gümüş ekonomi, iş gücü piyasasında da etkili olmakta, yaşlı bireylerin istihdamı ve yaşlı bakımı ile ilgili mesleklerin yaygınlaşmasını teşvik etmektedir.

Nüfusun yaşlanması, tasarruf ve tüketim alışkanlıklarını etkileyerek ekonomide önemli değişikliklere yol açmaktadır. Yaşam döngüsü teorisi, farklı yaş gruplarının tüketim ve tasarruf davranışlarının farklı olduğunu ve yaşlanmanın bu davranışları yoğunlaştırdığını belirtmektedir. Orta yaş grubunun tasarruf eğilimindeki azalma, toplumun genel tasarruf miktarını düşürmektedir. Artan yaşlı nüfus, yeni bir pazar yaratmakta ve işletmeler, yaşlıların ihtiyaçlarına yönelik ürün ve hizmetler geliştirmektedir. Bu durum, gümüş pazarın büyümesine ve işletmelerin pazarlama stratejilerinin şekillenmesine yol açmaktadır (Hasbenli, 2020: 81-90). Gümüş ekonomiyi oluşturan yaşlı tüketici grubu, özellikle baby boomer kuşağından oluşmakta ve bu bireyler, sağlık, teknoloji ve sosyal gelişmeler sayesinde daha genç hissetmektedir. Yaşlı nüfusun kadınlardan oluşma oranı yüksek olup, bu durum ekonomik zorlukları beraberinde getirmektedir. Ayrıca, tek başına yaşayan yaşlı bireylerin sayısındaki artış, yaşlılığın daha bireysel bir hale gelmesine yol açmaktadır. Gümüş ekonomi, yaşlıların ihtiyaçlarına yönelik ürün ve hizmetlerin geliştirilmesiyle genişlemekte ve uygun politikalarla bu süreç hızlandırılabilir (Tunca, 2022: 16-17). Yaşlıların gelir kaybı, sağlık sorunları ve sosyal ilişkilerindeki zayıflama harcama eğilimlerini etkileyen faktörlerdir. Ancak, lüks ürünlere gençlerden daha fazla harcama yapma eğilimindedirler. Gıda ve sağlık harcamaları büyük yer tutarken, konforlu yaşam için tasarruf yapma gerekliliği diğer harcamaları azaltmaktadır. Mağaza tercihleri ise fiyat, kalite ve özel ihtiyaçlara göre şekillenmektedir. Gümüş pazar, yaşlanan nüfusun artan ihtiyaçları doğrultusunda yeni pazarlama stratejileri gerektirmektedir (Hasbenli, 2020: 90-95). Gümüş ekonomi, yaşlanan nüfusla birlikte sağlık, finans, turizm gibi sektörlerde yeni pazarların oluşmasına yol açmaktadır. Yaşlı bireylerin yüksek harcama gücü, birçok sektörü canlandırarak ekonomik büyümeye katkı sağlamaktadır. Ayrıca, yaşlı iş gücü ve bakım sektörlerinin gelişmesi, gümüş ekonominin genişlemesini desteklemektedir. Tasarruf alışkanlıklarındaki değişimler, yeni pazar fırsatları yaratmakta ve yaşlıların ihtiyaçlarını karşılamak için yeni stratejiler gerektirmektedir.

2.2. Gümüş Ekonominin İş Gücü Piyasasındaki Yeri

Gümüş ekonomi, yaşlanan nüfusun ekonomik etkileriyle şekillenen ve iş gücü piyasasında giderek daha fazla yer tutan bir sektördür. Yaşlı bireylerin iş gücü piyasasına katılımı, sağlık hizmetleri talebindeki artış ve tüketim alışkanlıklarındaki değişikliklerle şekillenmektedir. Uzun ömürler ve sağlık iyileşmeleri, erken emeklilik oranlarını azaltmakta ve bireyleri daha uzun süre çalışmaya teşvik etmektedir. Bu durum, yaşlı iş gücüne yönelik fırsatlar yaratmak için şirketlerin, özellikle danışmanlık, eğitim ve sağlık sektörlerinde adımlar atmasına yol açmaktadır. Gümüş ekonomi, iş gücü piyasasında hem arz hem de talep yönünde önemli değişimler yaratmakta ve yaşlı bireylerin ekonomik büyümeye katkı sağladığını göstermektedir.

Yaşlanan nüfus, iş gücü piyasasında önemli bir etkiye sahip olmaktadır ve bu durum özellikle gelişmiş ekonomilerde belirginleşmektedir. Yaşlı çalışanlar, genellikle 50-55 yaş ve üzeri olarak tanımlanmaktadır ve bu grup iş piyasasında hem fırsatlar hem de zorluklar yaratmaktadır. Yaşlı iş gücünün artması, işverenler ve politika yapıcılar için yeni stratejiler geliştirmeyi zorunlu kılmaktadır; bu süreç, emeklilik yaşlarının artırılmasını ve mesleki eğitim imkânlarının genişletilmesini içermektedir. Ayrıca, yaşlı çalışanların teknolojiye uyum sağlama ve sağlık sorunları gibi engelleri olsa da deneyim ve bilgi birikimlerinin de

önemli avantajlar sunduğu görülmektedir. Sonuç olarak, yaşlı iş gücünün artan rolü, daha fazla düzenleme ve destek ile ekonomiye pozitif katkılar sağlamakta önemli bir potansiyele sahiptir (Tunca, 2022: 17-22). Yaşlanan nüfus, iş gücü piyasasında önemli değişimlere neden olmaktadır. Artan yaşam süresi ve sağlık koşullarındaki iyileşmeler, yaşlı bireylerin daha uzun süre çalışmasını teşvik etmektedir. Bu durum, işverenlerin yeni stratejiler geliştirmesini zorunlu kılmakta ve yaşlı iş gücünün katkılarını artırmaktadır. Teknoloji uyumu ve sağlık sorunları gibi engellere rağmen, deneyim ve bilgi birikimleri, yaşlı iş gücünün ekonomik büyümeye katkı sağlamasında önemli rol oynamaktadır.

2.3. Gümüş Ekonomiye Takip Eden Teknolojik Gelişmeler

Gümüş ekonomi, yaşlanan nüfusun ihtiyaçlarını karşılamak için hızla teknolojik gelişmeleri benimsemektedir. Yaşlı bireylerin yaşam kalitesini artıran teknolojiler, sağlık, ulaşım, iletişim ve evde bakım gibi alanlarda yoğunlaşmaktadır. Akıllı ev sistemleri, mobil sağlık uygulamaları ve giyilebilir cihazlar, yaşlıların bağımsız yaşamalarını desteklemekte ve sağlık durumlarını izlemektedir. Robot teknolojileri ve yapay zekâ, bakım sektöründe verimliliği artırmakta, dijital sağlık çözümleri ise sağlık hizmetlerine erişimi kolaylaştırmakta ve maliyetleri düşürmektedir. Bu teknolojiler, yaşlıların yaşam sürelerini uzatarak sosyal entegrasyonlarını sağlamayı hedeflemektedir.

Yaşlanan nüfus ve dijitalleşme arasındaki ilişki, teknolojik gelişmeleri hızlandırmakta ve yaşlılara yönelik yeni çözümler geliştirilmesine olanak tanımaktadır. Teknoloji, yaşlıların sağlıklarını izlemek, sosyal etkileşimlerini artırmak ve yaşam kalitelerini iyileştirmek için kullanılmaktadır. Ancak, yaşlı bireyler teknolojiyi benimseme konusunda gençlere kıyasla daha yavaş hareket etmekte, bu da bazı ürünlerin yeterince yaygınlaşmamasına neden olmaktadır. Gelişmiş teknolojiler, yaşlıların bağımsız yaşamalarını sağlamak ve güvenliklerini artırmaktadır. Teknolojik yenilikler, aynı zamanda sağlık hizmetlerinin etkinliğini artırmakta ve bakım maliyetlerini düşürmektedir (Tunca, 2022: 22-24). Gelişmiş ülkelerde yaşlılar için sağlık hizmetlerinde teknolojik yenilikler ve acil durum sistemleri yaygınlaşmakta, ancak yaşlıların bu ürünlerden yeterince faydalanamaması önemli bir sorun olarak kalmaktadır (Hasbenli, 2020: 95-99).

Tablo 2: Yaşlılar İçin Gelişmiş Teknolojik Çözümler ve Sağlık Hizmetleri

E-Sağlık: Dijital sağlık hizmetleri verimliliği.	Akıllı Evler: Güvenli, konforlu yaşama sistemleri.
Tuvalet Robotu: Yaşlılar için mobil tuvalet cihazı.	Akıllı Yastık: Uyku kalitesi izleme ve yardım çağırısı.
Telesağlık: Sağlık izleme ve iletişim sistemi.	Akıllı İzleme Sistemleri: Sürekli izleme ve acil müdahale.
Akıllı Saatler: Acil durum ve hatırlatıcı özellikli saatler.	Akıllı Paspas: Kaçma riski uyarı sistemi.
Teletıp: Uzaktan teşhis ve tedavi sistemi.	Bakım Robotları: Yaşlı bakımına yardımcı robotlar.
Vibrasyon Algılayıcı Sistemler: Düşme algılama ve yardım çağırısı.	Sosyal Etkileşimli Robotlar: Yalnızlık giderici robotlar.
Telecare (Telebakım): Uzaktan sağlık verisi izleme.	Mart Carts: Bağımsız alışveriş destekleyen sepetler.
Televizyon: Sosyal hizmet uyarı izleme sistemi.	

Kaynak: (Hasbenli, 2020: 99-103).

Bu teknolojik çözümler, yaşlanan nüfusun bağımsızlıklarını korumasını, sağlıklarını izleyebilmesini ve güvenliğini sağlamasını hedeflemektedir. E-sağlık, telesağlık, akıllı evler

ve izleme sistemleri sağlık hizmetlerini iyileştirirken, bakım robotları ve akıllı cihazlar yaşlıların ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Bu teknolojiler, yaşam kalitesini artırırken sağlık ve bakım maliyetlerini düşürmektedir.

2.4. Hayat Boyu Öğrenme ve Eğitim Kapsamında Gümüş Ekonomi

Gümüş ekonomi, yaşlı nüfusun ekonomik ve toplumsal yaşama aktif katılımını teşvik eden politikaları içermektedir. Bu bağlamda, hayat boyu öğrenme ve eğitim, yaşlı bireylerin bilişsel yetilerini koruması, iş gücüne katılımının desteklenmesi ve sosyal izolasyonun önlenmesi açısından kritik bir rol oynamaktadır. Teknolojik gelişmeler ve dijitalleşme süreci, yaşlı bireylerin yeni beceriler kazanmasını zorunlu kılmaktadır. Bu doğrultuda, üniversiteler, kamu kurumları ve özel sektör iş birliği ile geliştirilen eğitim programları, yaşlı bireylerin bilgiye erişimini kolaylaştırmakta ve ekonomik kalkınmaya katkı sağlamaktadır. Bu süreç, aynı zamanda yaşlı dostu toplum anlayışının yaygınlaşmasını desteklemektedir.

Gümüş ekonomi, yaşlanan nüfusun ihtiyaçlarına yönelik düzenlemeleri ve adaptasyonları içeren bir yaklaşımdır. Yaşlı bireylerin topluma entegrasyonunun sağlanması, yaşam boyu öğrenme ile desteklenmekte ve onların bilgi edinmenin ötesinde kendilerini gerçekleştirme süreçlerine katkı sunmaktadır. Üçüncü Yaş Üniversiteleri ve Türkiye'deki 60+Tazelenme Üniversitesi gibi girişimler, yaşlıların eğitim yoluyla toplumsal ve ekonomik hayata katılımını teşvik etmektedir. Ayrıca, emekliliğe hazırlık eğitimleri ve mesleki gelişim programları, yaşlı bireylerin iş gücüne yeniden entegrasyonunu kolaylaştırarak ekonomik sürdürülebilirliğe katkı sağlamaktadır (Tunca, 2022: 24-27).

Yaşlanan nüfusun ekonomik ve toplumsal hayata aktif katılımını sağlamak için hayat boyu öğrenme politikalarının genişletilmesi gerekmektedir. Eğitim programlarının sadece genç nüfusa odaklanması yerine yaşlı bireyleri de kapsayacak şekilde yeniden tasarlanması, bilişsel kapasitenin korunmasını ve iş gücüne katılımın teşvik edilmesini sağlamaktadır. Bu doğrultuda, hayat boyu öğrenme sistemlerinin güçlendirilmesi, bireysel gelişimin yanı sıra ekonomik sürdürülebilirliğe de katkı sağlamaktadır.

2.5. Sosyal Politikalar, Sağlık ve Bakım Alanlarında Gümüş Ekonomi

Gümüş ekonomi, yaşlanan nüfusun sağlık ve bakım ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla geliştirilen sosyal politika yaklaşımlarını da kapsamaktadır. Artan yaşlı nüfus oranı, sağlık sistemleri üzerinde önemli bir baskı oluşturmakta ve uzun vadeli bakım hizmetlerinin sürdürülebilirliği açısından yeni stratejiler gerektirmektedir. Evde bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması, teknolojik sağlık çözümlerinin kullanımı ve yaşlı bireylere yönelik sosyal destek mekanizmalarının güçlendirilmesi, bu alandaki temel politikalar arasında yer almaktadır. Ayrıca, yaşlıların bağımsız yaşamlarını sürdürebilmeleri için akıllı şehir uygulamaları ve erişilebilirlik politikaları giderek önem kazanmaktadır. Bu kapsamda, sosyal politikaların etkin uygulanması, yaşlı bireylerin yaşam kalitesini artırmakta ve toplumun genel refah seviyesini yükseltmektedir.

Nüfusun yaşlanması, sosyal güvenlik sistemleri üzerinde önemli baskılar oluşturmakta ve sağlık ile bakım hizmetlerinde dönüşümlere neden olmaktadır. Yaşlı nüfusun artışı, sağlık ve sosyal hizmetlere yönelik talebi artırırken, sosyal devlet anlayışı bu ihtiyaçların karşılanmasını bir hak olarak tanımlamaktadır. Sağlık politikalarının temel amacı, yaşlı bireylerin bağımsız yaşayabilmesini desteklemek, sağlık harcamalarını azaltmak ve kamu maliyesi üzerindeki yükü hafifletmektir. Gümüş ekonomi kapsamında, yaşlı nüfusun sağlık ve turizm sektörlerinde yeni tüketim alanları oluşturduğu görülmektedir. Evde bakım hizmetleri, sağlık giderlerini azaltmak ve bireylerin yaşam kalitesini artırmak amacıyla

geliştirilmekte olup, özellikle gelişmiş ülkelerde yaygınlaşmaktadır. Kurumsal bakım hizmetleri, huzurevleri ve çok kuşaklı merkezler gibi yapılarla desteklenmekte ve yaşlı refahına yönelik sosyal politikalar genişlemektedir (Hasbenli, 2020: 125-136).

Tablo 3: Yaşlı Bireyler İçin Dijital Destek ve Acil Müdahale Sistemleri

Telefon Zinciri: Yaşlıların birbirini arayarak ulaşılmayan kişileri tespit ettiği bir çağrı ağıdır.
Kurtarıcı Servisler: Yaşlıların acil durumlarda iletişim kurmasını sağlayan ve sağlık hizmetleri sunan sistemlerdir.
İlaç Hatırlatma Kutusu: İlaç saatlerini sesli uyarıyla hatırlatan ve alınmazsa çağrı merkezine bildiren dijital bir kutudur.
İlaç Hatırlatıcıları: İnternet bağlantılı veya pil ile çalışan, ilaç saatlerini takip edip bildiren cihazlardır.
Smart-Med Robotik Eczane: İlaçları sıralayan, paketleyen ve hasta bilgilerini düzenleyen otomatik bir eczane sistemidir.

Kaynak: (Hasbenli, 2020: 136).

Yaşlı bireyler için dijital destek ve acil müdahale sistemleri, yaşam kalitesini artırmayı ve sağlık hizmetlerine erişimi kolaylaştırmayı hedeflemektedir. Telefon zinciri, yaşlılar arasındaki dayanışmayı güçlendirirken; kurtarıcı servisler acil durumlarda hızlı müdahale sağlar. İlaç hatırlatma kutuları ve ilaç hatırlatıcıları, düzenli ilaç kullanımını desteklerken, Smart-Med robotik eczane ise ilaçların düzenli ve güvenli şekilde temin edilmesini sağlar. Bu dijital çözümler, yaşlı bireylerin günlük yaşamlarını daha bağımsız ve güvenli hale getiren önemli araçlardır. Sağlık ve bakım hizmetlerinin yaşlanan nüfusun ihtiyaçlarına uyumlu hale getirilmesi, sosyal devlet anlayışının bir gereğidir. Geleneksel bakım sistemlerinin artan taleple başa çıkabilmesi için evde bakım ve akıllı sağlık teknolojileri gibi yenilikçi çözümler ön plana çıkmaktadır. Yaşlı bireylerin refahını artıran ve bağımsız yaşamlarını destekleyen politikalar, uzun vadede hem bireysel hem de toplumsal fayda sağlamaktadır.

3. YAŞLANAN DÜNYADA EKONOMİK DİNAMİKLER: GÜMÜŞ EKONOMİ VE KÜRESEL STRATEJİLER

Dünyada gümüş ekonomi, yaşlanan nüfusun artan ekonomik etkilerini tanımlamak için kullanılan bir kavramdır ve bu trend, gelişmiş ülkelerde özellikle belirginleşmektedir. Gümüş ekonomi, yaşlı bireylerin tüketici olarak pazarda önemli bir konuma gelmesi, sağlık hizmetlerine olan talebin artması ve emeklilik sonrası yaşam kalitesine yönelik harcamaların yükselmesi gibi dinamikleri içermektedir. Dünya genelinde yaşlanan nüfus oranı hızla yükselmektedir ve bu durum, yaşlılara yönelik yeni iş kolları ve endüstrilerin gelişmesini teşvik etmektedir. Özellikle gelişmiş ülkelerde, gümüş ekonominin büyüklüğü giderek daha fazla önem kazanmaktadır; örneğin, Avrupa Birliği'nde yaşlı nüfusun toplam nüfusa oranı giderek artmakta ve bu durum, sosyal güvenlik sistemlerini ve iş gücü piyasalarını yeniden şekillendirmektedir.

Dünyada yaşlı nüfusun artışı, doğum oranlarının azalması ve yaşam süresinin uzamasıyla paralel olarak hızlanmaktadır. Birleşmiş Milletler ve Dünya Sağlık Örgütü, aktif yaşlanma ve yaşlı sağlığına yönelik çeşitli politikalar geliştirmekte ve yaşlıların topluma katılımını artırmak için adımlar atmaktadır. 1982'de Viyana Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı ile başlayan süreç, yaşlıların haklarını koruma ve yaşam kalitesini iyileştirme amacı taşımaktadır. Ayrıca, Avrupa Birliği ve Dünya Sağlık Örgütü, yaşlılar için sağlık, bakım ve güvenlik hizmetlerini iyileştirmek üzere çeşitli projeler geliştirmekte ve uygulamaktadır (Gürlük, 2021: 25-29). Dünya genelinde yaşlı çalışanların istihdamda daha fazla yer alması

için 1997 Lüksemburg ve 2001 Stockholm Zirvelerinde kararlar alınmıştır. 2015'teki G20 zirvesinde ise gümüş ekonomi ilkeleri benimsenmiş ve küresel çapta yaşlı bireylerin toplumsal katılımı teşvik edilmeye başlanmıştır. Türkiye'de 11. Kalkınma Planı kapsamında yaşlıların çalışma hayatına katılabilmesi için çeşitli birimler kurulmuştur. Ayrıca, dünya genelinde OECD, ILO ve WHO gibi kuruluşlar, "Baby Boomers" kuşağını toplumsal yaşama dahil etmek için projeler geliştirmektedir. Kanada, 2006-2017 yıllarında yaşlı işçilerin iş yaşamına adaptasyonunu kolaylaştıran bir proje yürütmüş ve bu program sayesinde yaşlı çalışanlar beceri geliştirme fırsatları bulmuştur (Başaran, 2024: 56-57). Almanya, İtalya ve Yeni Zelanda, bu demografik değişimlerle başa çıkabilmek adına uygun örnekler olarak seçilmektedir. Almanya, 50-64 yaş grubunda önemli bir paya sahip olup, sağlık ve teknoloji gibi alanlarda yatırımların arttığı bir ülkedir. İtalya, yaşlanan nüfus oranlarının sürekli arttığı ve 80 yaş üstü grubunda en yüksek orana sahip ülkelerden biridir. Yeni Zelanda, yaşlı nüfus oranındaki artışla dikkat çekmekte ve bu durumu yönetebilmek için çeşitli politikalar geliştirmektedir (Tunca, 2022: 47-48).

Avrupa Birliği'nin 2018 yılında yayınladığı rapora göre; Avrupa Gümüş Ekonomisi, ABD ve Çin'in ardından dünyanın üçüncü büyük ekonomisi konumunda olup hızla büyümeye devam etmektedir. Bu ekonomi, yaşlanan nüfusun etkisiyle daha fazla ekonomik büyüme ve iş fırsatı yaratmakta olup, özellikle yaşlı bireylerin iş gücüne katılımının artmasıyla yeni alanlar ortaya çıkmaktadır. Raporda, doğru teşvikler ve destekleyici politikalarla bu demografik geçişin daha verimli bir şekilde yönetilmesi gerektiği vurgulanmakta ve yaşlanan nüfusun ekonomiye entegrasyonunun kolaylaştırılması için stratejik adımların atılmasının önemi ortaya konmaktadır. Bu bağlamda Gümüş Ekonomi, Avrupa'nın ekonomik yapısını dönüştürme potansiyeline sahip önemli bir alan olarak ön plana çıkmaktadır (European Commission, 2018). Bu rapor, Avrupa Komisyonu tarafından Gümüş Ekonomi'nin gelişimini desteklemek amacıyla hazırlanmakta olup, Avrupa için bir Gümüş Ekonomi Stratejisi geliştirilmesine yönelik stratejik bilgiler sunmayı hedeflemiştir. Stratejinin amacı, yaşlanan nüfusa odaklanarak teknolojik yenilikler ve iş gücü piyasasında değişiklikler aracılığıyla Avrupa'da ekonomik büyümeyi teşvik etmek ve demografik değişimden kaynaklanan toplumsal zorluklarla mücadele etmektir. Avrupa Komisyonu için hazırlanan bu strateji, aynı zamanda diğer Avrupa Birliği üye devletlerindeki politika yapıcılar ve sektör yöneticileri için de önemli bir referans oluşturmaktadır (Varnai vd., 2018: 6-7).

Şekil 2: Avrupa' da Yaşlanma ve Gümüş Ekonominin Potansiyeli

Kaynak: (European Commission, 2018).

Şekil 2’de anlatılmak istenen, Avrupa’nın hızla yaşlanan bir nüfusa sahip olduğudur. 2060 yılına kadar her üç Avrupalıdan birinin 65 yaşın üzerinde olacağı öngörülmektedir. Bu demografik değişim, büyük ekonomik fırsatlar yaratmaktadır. Gümüş ekonomi, bu değişimle birlikte önemli bir ekonomik alan haline gelmekte olup, 2025 yılına kadar Avrupa ekonomisine 5,7 trilyon avrodan fazla katkı sağlaması beklenmektedir. Sağlıklı ve aktif yaşlanma, bireylerin seyahat etme, daha uzun yıllar çalışma, yeni beceriler edinme ve evlerini bağımsız yaşama uygun hâle getirme gibi imkânlar sunmaktadır. Bu süreç, yaşlı nüfusun topluma katkısını artırırken ekonomik büyümeye de önemli ölçüde destek olmaktadır.

Gümüş ekonomi, dünyada ve özellikle Avrupa’da hızla büyüyen ve şekillenen bir ekonomik alandır. Yaşlanan nüfusun etkisiyle ortaya çıkan bu dönüşüm, yeni iş kolları, sağlık hizmetleri ve sosyal güvenlik sistemlerinde önemli değişiklikleri beraberinde getirmektedir. Gelişmiş ülkelerde yaşlı nüfusun ekonomik sisteme entegrasyonu, iş gücü piyasasında verimlilik artışı sağlayarak, ekonomik büyümeye katkı sunmaktadır. Avrupa’da bu alanda yapılan stratejik çalışmalar, doğru politikalar ve teşviklerle gümüş ekonominin daha verimli bir şekilde yönetilmesini mümkün kılmaktadır. Dolayısıyla, yaşlanan nüfusun yarattığı fırsatlar, ekonomik yapıyı dönüştürme ve yeni büyüme alanları yaratma potansiyeline sahiptir.

4. GÜMÜŞ EKONOMİ VE TÜRKİYE’DE REFAH POLİTİKALARI

Türkiye’de gümüş ekonomi, yaşlanan nüfusun artışıyla birlikte önemli bir ekonomik alan haline gelmektedir. Yaşlı nüfusun sayısının hızla yükselmesi, yeni hizmet ve ürün taleplerini beraberinde getirmekte, bu da gümüş ekonominin gelişmesini sağlamaktadır. Türkiye’deki yaşlı nüfusun ihtiyaçlarını karşılamak için sağlık, bakım, konut ve finansal hizmetler gibi çeşitli sektörler hızla büyümektedir. Bu büyüme, ekonomik kalkınmanın önemli bir parçası haline gelmektedir ve gelecekte de bu alanın daha da genişlemesi beklenmektedir. Gümüş ekonomi, Türkiye’de birçok sektörü etkileyen çok yönlü bir yapı sunmaktadır. Yaşlıların sağlık ve bakım ihtiyaçları doğrultusunda özel bakım evleri, yaşlılara yönelik sağlık sigortaları ve evde bakım hizmetleri gibi yeni iş alanları ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, yaşlılar için uygun konut projeleri ve ulaşılabilir seyahat hizmetleri gibi alanlar da hızla gelişmektedir. Bu sektörlerin tümü, Türkiye’nin ekonomik yapısında yeni fırsatlar yaratmakta ve gümüş ekonomisinin büyümesine katkı sağlamaktadır. Sonuç olarak, gümüş ekonomi, Türkiye’deki demografik değişimlere yanıt veren önemli bir kalkınma alanıdır. Yaşlı nüfusun artması, sosyal güvenlik ve sağlık politikalarını da dönüştürmeyi gerektirmekte, bu da hükümet ve özel sektör iş birliğiyle gerçekleşen yenilikçi çözümleri teşvik etmektedir. Gümüş ekonominin büyümesi, Türkiye’nin gelecekteki ekonomik yapısını şekillendirecek ve yaşlı bireylerin yaşam kalitesini artıracak şekilde sürdürülebilir bir büyüme modeli yaratacaktır.

Türkiye’de gümüş ekonomi, yaşlı nüfusun hızla artmakta olduğu bir dönemde önemli bir kalkınma alanı olarak öne çıkmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, Türkiye’nin yaşlı nüfusu hızla artmaktadır. 65 yaş ve üzeri bireylerin sayısı, 2023 yılı itibarıyla toplam nüfusun %9,7’sini oluşturmuş ve bu oran giderek yükselmektedir. Bu demografik değişim, gümüş ekonominin büyümesini tetikleyen temel faktörlerden biridir. Yaşlı nüfusun artışıyla birlikte, sağlık hizmetleri, bakım hizmetleri, konut projeleri ve sosyal destek hizmetlerine olan talep de önemli ölçüde artmaktadır. Türkiye’de gümüş ekonominin büyümesi, devletin yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına yönelik politika ve projeleriyle de desteklenmektedir. Örneğin, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, yaşlılara yönelik çeşitli hizmetleri ve destekleri artırarak, gümüş ekonominin gelişmesine katkı sağlamaktadır.

Ayrıca, Türkiye'deki özel sektör firmaları, yaşlılara yönelik bakım merkezleri, yaşlı dostu konut projeleri ve sağlık sigortası hizmetleri gibi yeni iş alanlarını hızla geliştirmektedir. Bu tür hizmetlerin sayısındaki artış hem ekonomik büyümeyi desteklemekte hem de yaşlı nüfusun yaşam kalitesini artırmaktadır. Gümüş ekonomi, aynı zamanda Türkiye'nin iş gücü piyasasında da önemli bir dönüşüm yaratmaktadır. Yaşlıların daha uzun süre aktif kalmaları ve yaşlılara yönelik istihdam fırsatlarının artması, bu sektörde yeni iş alanlarının ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Türkiye'de, yaşlıların istihdama katılmasını destekleyen programlar ve sosyal güvenlik reformları, gümüş ekonominin güçlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Türkiye, gümüş ekonomisini geliştirmek için hükümet politikaları ve özel sektör iş birliğiyle bu alanda daha fazla fırsat yaratmayı hedeflemektedir.

Dünyada meydana gelen toplumsal ve demografik değişimlerle birlikte yaşlılık kavramı farklı toplumlarda değişiklik göstermektedir. Türkiye'de yaşlı nüfusun artması, bağımlılık oranının önemli bir kavram haline gelmesine yol açmıştır. Türkiye'de yaşlıların sağlık, yaşam standartları ve toplumsal katılımını artırmayı amaçlayan çeşitli planlar ve eylem programları hazırlanmıştır. 2012 yılı, "Aktif Yaşlanma ve Kuşaklararası Dayanışma Yılı" olarak kabul edilmiştir. Yaşlı nüfus oranının artmasıyla birlikte, Türkiye'de yaşlıların sağlıklı ve bağımsız yaşamaları için sağlık politikaları geliştirilmesi önem kazanmaktadır. TÜİK verilerine göre, yaşlı nüfusun oranı 2025 yılında %10,8, 2050 yılında ise %22,4'e ulaşması beklenmektedir (Gürlük, 2021: 29-43). Türkiye, demografik dönüşüm sürecinin üçüncü aşamasında olup, doğurganlık ve ölüm oranlarında azalma görülmektedir. 2018 yılından itibaren doğurganlık oranları kendini yenileme seviyesinin altına inmiştir, bu da yaşlanan nüfusa işaret etmektedir. Nüfusun yaşlanması ile birlikte yaşlı bağımlılık oranları artmaktadır. Türkiye, iş gücü piyasasında işsizlik oranları yüksek, özellikle kadın ve genç işsizlik oranları belirgin bir sorundur. Aktif yaşlanmaya yönelik politikalar geliştirilmekte olup, yaşlıların iş gücüne katılımı teşvik edilmektedir (Karakaya, 2020: 108-115).

Türkiye'de 2018 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda, 2019 yılının "Yaşlılık Yılı" olarak ilan edilmesi ve Yaşlılık Şûrası düzenlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bunun üzerine, 2019 yılında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından ilk Yaşlılık Şûrası düzenlenmiştir. 2022 yılında ise Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde, yaşlıların yaşamlarını etkileyen sorunları araştıran bir komisyon kurulmuş ve 2023'te bu komisyon tarafından bir rapor yayımlanmıştır. Raporda, yaşlılık, sağlık hizmetleri, erişilebilirlik gibi pek çok konuda tespitler yapılmış ve çözüm önerileri sunulmuştur. Ayrıca, uluslararası alanda yaşlılıkla ilgili gelişmeler düzenli olarak paylaşılmakta ve Yaşlanma Vizyon Belgesi ile yaşlı hakları ve ihtiyaçlarına yönelik politikalar belirlenmiştir. Bu belge, çeşitli ulusal raporlar ve planlar doğrultusunda Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı koordinasyonunda hazırlanmıştır (T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2023).

Şekil 3: Politika Alanları

Kaynak: (T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2023).

Şekil 3'e göre "Yaşlanma Vizyon Belgesi" kapsamında belirlenen politika alanları, yaşlı bireylerin refahını artırmaya yönelik çok boyutlu bir yaklaşıma dayanmaktadır. Belge, aktif ve sağlıklı yaşlanma, toplumsal hayata katılım, yaşlı hakları, afet ve insani bakımdan acil durumlar, herkes için yaş dostu ve erişilebilir ortamlar ile uygulama ve izleme olmak üzere altı temel politika alanını içermektedir. Bu politika alanları, yaşlı bireylerin fiziksel, sosyal ve ekonomik refahını güvence altına almak amacıyla oluşturulmuş olup yaşlanma sürecine dair hak temelli ve sürdürülebilir bir çerçeve sunmaktadır. Ayrıca, yaşlıların yaşam kalitesinin artırılması hedeflenmekte ve toplumsal hayata katılımalarını güçlendiren uygulamalar teşvik edilmektedir. Erişilebilir ve yaş dostu kentlerin geliştirilmesi, afet ve insani kriz durumlarında yaşlıların korunması gibi konular, bu politikanın öncelikli başlıkları arasında yer almaktadır. Söz konusu politika alanları, Türkiye'de yaşlı nüfusun ihtiyaçlarına bütüncül bir yaklaşımla çözüm üretmeyi amaçlamakta ve bu doğrultuda ulusal ve uluslararası ölçekte iş birlikleri geliştirilmektedir.

Ülkemizde yaşlı bakım hizmetleri yeterince çeşitlenmemiş ve alternatif bakım modelleri geliştirilmemiştir. Huzurevleri ve bakım merkezleri büyükşehirlerde yoğunlaşmakta, doğu ve güneydoğuda ise yetersiz kalmaktadır. Kurumsal yaşlı bakım talepleri, sosyal yardımlar nedeniyle nispeten düşük seyretmektedir. Özel huzurevlerinde boş kontenjanlar bulunurken, kamu kuruluşları tam kapasiteyle çalışmaktadır. Yaşlı bakım ihtiyacının belirlenmesi ve projeksiyonlarının oluşturulması gerekmektedir. Bölgesel farklılıklar dikkate alınarak ulusal yaşlı bakım modeli oluşturulmalıdır. Evde bakım desteklenmeli, yaşlıların sosyal çevrelerinden kopmadan yaşamaları sağlanmalıdır. Kurumsal bakım öncesinde, evde bakım hizmetleri teşvik edilmelidir. Yaşlılara yönelik hizmetlerin kalitesi artırılmalı, bakım standartları belirlenmelidir. Sosyal güvenlik kapsamında bakım sigortası oluşturularak hizmetlerin sürdürülebilirliği sağlanmalıdır (Karakuş, 2018: 366-370). Türkiye'de yaşlı nüfus oranı artmakta ve bu durum sosyal, ekonomik ve politik birçok alanda yeni düzenlemeleri zorunlu kılmaktadır. Yaşlı bireylerin insan onuruna uygun yaşam koşullarına sahip olması, topluma aktif katılım sağlaması ve üretkenliklerini sürdürebilmeleri için çeşitli sosyal güvenlik ve destek politikaları uygulanmaktadır. Anayasa'nın 61. maddesi gereği devlet, yaşlıları koruma sorumluluğunu üstlenmektedir. Sosyal Güvenlik Kurumu aracılığıyla yürütülen yaşlılık sigortası, emeklilik aylıkları ve sağlık harcamaları, yaşlıların temel güvenceleri arasında yer almaktadır. Yaşlanmaya bağlı sosyal güvenlik harcamalarının artışı, sistemin sürdürülebilirliği açısından risk oluşturmaktadır. Bu nedenle, yaşlıların iş gücü piyasasına katılımını teşvik eden

politikalar önem kazanmaktadır. Evde bakım hizmetleri, huzurevleri ve rehabilitasyon merkezleri yaşlılara yönelik temel sosyal hizmetler arasında bulunmaktadır. Yaşlı Destek Programı (YADES) ile sosyal bakıma ihtiyacı olan yaşlılara yönelik hizmetler sunulmaktadır. Türkiye'nin sürdürülebilir kalkınma politikaları doğrultusunda yaşlı nüfusun sosyal ve ekonomik katkılarının artırılması hedeflenmektedir. Son yıllarda yaşlılara yönelik sosyal politika ve hizmetlerde önemli ilerlemeler kaydedilmekte ve yaşlanma olgusuna bütüncül bir bakış açısıyla yaklaşılmaktadır (Eser ve Aksu, 2021: 549-551).

AKTİF VE SAĞLIKLI YAŞLANMA HEDEF 1: Aktif ve sağlıklı yaşlanma anlayışının geliştirilmesi HEDEF 2: Sağlık hizmetlerinin güçlendirilmesi HEDEF 3: Uzun süreli bakım hizmetlerinin güçlendirilmesi
TOPLUMSAL HAYATA KATILIM HEDEF 1: Hayat boyu öğrenme fırsatlarının güçlendirilmesi HEDEF 2: İstihdam imkânlarının geliştirilmesi ve emekliliğe uyum çalışmalarının yürütülmesi HEDEF 3: Ekonomik güvenliğin güçlendirilmesi HEDEF 4: Gönüllülüğün teşvik edilmesi HEDEF 5: Yaşlı bireylerin sosyal, kültürel etkinlikler ile turizm, rekreasyon ve sportif faaliyetlere katılımının teşvik edilmesi
HERKES İÇİN YAŞ DOSTU VE ERIŞİLEBİLİR ORTAMLAR HEDEF 1: Yapılı çevre, ulaşım sistemleri ile bilgi ve iletişim teknolojilerinde erişilebilirliğin yaygınlaştırılması
AFET VE İNSANİ BAKIMDAN ACIL DURUMLAR HEDEF 1: Afet ve insani bakımdan acil durumlara ilişkin planlama ve uygulamaların yaşlı bireyleri içerecek şekilde düzenlenmesi
YAŞLI HAKLARI HEDEF 1: Yaşlı haklarının korunması ve güçlendirilmesi HEDEF 2: Yaş ayrımcılığıyla mücadele edilmesi HEDEF 3: Yaşlı bireylerin adalet hizmetlerine erişiminin güçlendirilmesi HEDEF 4: Yaşlı bireylerin ihmal, istismar, sömürü ve şiddet gibi insan onur ve haysiyetini zedeleyici muamelelerden korunması
UYGULAMA VE İZLEME HEDEF 1: Politika oluşturma ve uygulamanın izlenmesine yönelik veri ve istatistiklerin geliştirilmesi HEDEF 2: Politika oluşturma ve izleme süreçlerinin çok taraflı ve katılımcı bir anlayışla koordine edilmesi

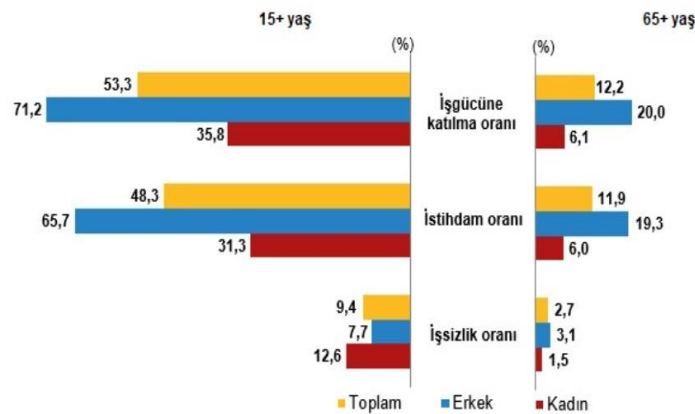
Şekil 4: Politika Alanlarına Yönelik Uygulanabilir Hedefler

Kaynak: (T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2023).

Şekil 4'te yer alan bilgilere göre, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yayımlanan Yaşlanma Vizyon Belgesi, yaşlı bireylerin refahını artırmayı ve toplumsal hayata etkin katılımlarını teşvik etmeyi hedefleyerek bu amaç doğrultusunda altı temel politika alanında kapsamlı hedefler belirlemiştir. Aktif ve sağlıklı yaşlanma başlığı altında, yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerine erişiminin güçlendirilmesi ve uzun süreli bakım hizmetlerinin iyileştirilmesi hedeflenmektedir. Toplumsal hayata katılım kapsamında ise yaşlı bireylerin ekonomik güvenliğinin artırılması, gönüllülüğün teşvik edilmesi ve sosyal-kültürel etkinliklere katılımının desteklenmesi öngörülmektedir. Yaş dostu ve erişilebilir ortamlar politikasında, yapılaşma ve ulaşım sistemlerinin erişilebilir hale getirilmesi önceliklendirilmektedir. Afet ve insani bakımdan acil durumlar başlığı altında, yaşlı bireylerin de yer aldığı kriz yönetimi planlarının geliştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Yaşlı haklarının korunması ise yaş ayrımcılığı ile mücadele edilmesini, adalet hizmetlerine erişimin kolaylaştırılmasını ve insan onurunu zedeleyici uygulamaların önlenmesini içermektedir. Son olarak, uygulama ve izleme politikası kapsamında, belirlenen hedeflerin etkin bir şekilde hayata geçirilmesini sağlamak amacıyla veri temelli politika oluşturulması ve katılımcı izleme mekanizmalarının güçlendirilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, yaşlanan nüfusun topluma aktif katkı sunabileceği ve haklarının güvence altına alınacağı sürdürülebilir bir sistem oluşturulması hedeflenmektedir.

Türkiye'de yaşlı nüfus, 2019 yılından 2024 yılına kadar %20,7 oranında artarak 9 milyon 112 bin 298 kişiye ulaşmakta ve toplam nüfus içindeki oranı %10,6'ya yükselmektedir. Bu nüfusun %55,4'ünü kadınlar, %44,6'sını ise erkekler oluşturmaktadır. Nüfus projeksiyonlarına göre yaşlı nüfus oranının artmaya devam edeceği, düşük doğurganlık senaryosunda 2100 yılında %42,8'e ulaşacağı öngörülmektedir. Yaşlı nüfusun büyük bir kısmı 65-74 yaş aralığında yer almakta, 2024 yılında 100 yaş ve üzeri birey sayısı

ise 7 bin 632 olarak belirlenmektedir. Ortanca yaş 2019 yılında 32,4 iken 2024'te 34,4'e yükselmekte ve yaşlanma sürecinin hızlandığını göstermektedir. Aynı yıl yaşlı bağımlılık oranı %15,5 olarak gerçekleşmekte ve ilerleyen yıllarda bu oranın ciddi şekilde artması beklenmektedir. Türkiye, yaşlı nüfus oranı açısından 194 ülke arasında 75. sırada yer almakta ve yaşlanan bir toplum olarak dikkat çekmektedir. 2024 yılı verilerine göre, her dört haneden birinde en az bir yaşlı birey bulunmakta ve bu hanelerin yaklaşık 1,75 milyonu yalnız yaşayan yaşlılardan oluşmaktadır. Yalnız yaşayan yaşlıların %74'ünü kadınlar oluşturmakta, bu durum kadınların daha uzun ömürlü olduğunu göstermektedir. 2023 yılında yaşlı nüfus içinde okuma yazma bilenlerin oranı %87,5'e yükselmekte, ancak kadınlar arasında okuryazarlık oranı erkeklerin oldukça gerisinde kalmaktadır (TÜİK, İstatistiklerle Yaşlılar, 2024). Türkiye İstatistik Kurumu, yaşlı nüfusa ilişkin istatistikleri her yıl kamuoyu ile paylaşmakta ve sosyo-ekonomik durumlarını kapsamlı bir biçimde ortaya koymaktadır. 2023 verilerine göre yaşlı bireyler arasında görme, işitme, konuşma ve yürüme gibi temel işlevlerde ciddi zorluklar yaşanmakta, bu oranlar cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Kadınlar, özellikle fiziksel yetilerde erkeklere kıyasla daha yüksek oranda zorluk çekmektedir. Yaşlıların önemli bir bölümü telefon kullanma, yemek hazırlama, ev temizliği ve ilaç kullanma gibi günlük yaşam aktivitelerini bağımsız şekilde sürdürebilmektedir. Alışveriş ve parasal işlemleri kendi başına gerçekleştirebilenlerin oranı ise cinsiyete bağlı olarak değişmektedir. 65 yaş ve üzeri bireylerin %16,4'ü evde bakım desteğine ihtiyaç duymakta, bu oran 75 yaş üstü grupta belirgin şekilde artış göstermektedir. Torun bakımıyla ilgilenen yaşlıların oranı %9,7 olup, bu bakım genellikle kadınlar tarafından üstlenilmektedir. Yaşlı bireylerin torun bakımında her gün aktif rol aldığı dikkat çekmektedir. İnternet kullanımı, özellikle son yıllarda hızlı bir artış göstermekte ve erkeklerin kullanım oranı kadınlara göre daha yüksek seyretmektedir. Tüm bu veriler, yaşlı nüfusun hem bağımsız yaşam becerilerine hem de sosyal destek ihtiyacına dair önemli ipuçları sunmaktadır (TÜİK, 2024). 2024 yılında yaşlı nüfusun %23,3'ü yoksulluk veya sosyal dışlanma riski altında bulunmaktadır. Bu oran, yaşlı erkeklerde %22,3, yaşlı kadınlarda ise %24,2 olarak gerçekleşmektedir. Genel nüfusla karşılaştırıldığında, yaşlı bireylerin bu riske daha düşük oranda maruz kaldığı görülmektedir. 2023 yılı itibarıyla yaşlı nüfusun iş gücüne katılma oranı %12,2'ye ulaşmakta, bu oran erkeklerde %20,0, kadınlarda ise %6,1 olarak ölçülmektedir. Aynı dönemde yaşlı nüfustaki işsizlik oranı %2,7'ye gerilemektedir. Çalışan yaşlıların %57,7'si tarım sektöründe istihdam edilmekte olup, hizmetler, sanayi ve inşaat sektörlerinde de belirli oranlarda yer almaktadır. Bu veriler, yaşlı bireylerin hem ekonomik hayata katılım düzeyini hem de toplumsal kırılganlıklarını ortaya koymaktadır (TÜİK, 2023).

Şekil 5: Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre İş Gücü Durumu, 2023

Kaynak: (TÜİK, 2023).

Şekil 5’te 2023 yılına ait yaş grubu ve cinsiyete göre iş gücü durumu yer almakta olup, gümüş ekonomi bağlamında önemli ipuçları sunmaktadır. 65 yaş ve üzeri bireylerin iş gücüne katılım ve istihdam oranlarının düşük seviyelerde seyretmesi, yaşlı nüfusun ekonomik üretkenliğe sınırlı biçimde dahil olabildiğini göstermektedir. Bu yaş grubunda erkeklerin kadınlara kıyasla daha yüksek katılım göstermekte olduğu dikkat çekmektedir; bu durum, yaşlı kadınların hem sosyal hem de ekonomik hayata katılımında belirgin bir dezavantaj yaşamakta olduğunu ortaya koymaktadır. İşsizlik oranlarının genel olarak düşük seyretmesi ise, yaşlı bireylerin iş arama konusunda daha pasif bir tutum sergilemekte ya da iş arama motivasyonlarının sınırlı kalmakta olabileceğine işaret etmektedir. Diğer yandan, genç nüfusa göre çok daha düşük katılım oranları, yaşlı bireylerin iş gücü piyasasından dışlandığını ya da kendiliğinden çekildiğini göstermektedir. Gümüş ekonominin potansiyelinden etkin biçimde yararlanılabilmesi için, bu yaş grubunun iş gücü piyasasına entegrasyonunu artırmaya yönelik sosyal politikaların geliştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, esnek çalışma modelleri, yaş dostu iş ortamları ve yaşam boyu öğrenme olanakları yaşlı bireylerin ekonomik hayata katılımını teşvik edebilecek önemli araçlar arasında yer almaktadır.

4.1. Türkiye’nin Gümüş Ekonomi Açısından Güçlü ve Zayıf Yönleri

Gümüş ekonomi, dünya genelinde hızla gelişmekte olan ve yaşlanan nüfusun ihtiyaçlarına yönelik ürün ve hizmetlerin sunulmasını hedefleyen bir ekonomik modeldir. Türkiye’de de demografik yapının değişmesiyle birlikte bu alanda dikkate değer bir ivme kazanılmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, 65 yaş ve üzeri nüfusun oranı 2023 yılında %9,7’ye ulaşmış olup, bu oranın 2030 yılı itibarıyla %12’ye çıkması öngörülmektedir. Bu demografik dönüşüm, Türkiye’de gümüş ekonomisinin büyüme potansiyelini artırmakta ve sektördeki gelişmeleri hızlandırmaktadır. Gümüş ekonomi; sağlık, konut, bakım hizmetleri ve sosyal etkinlikler gibi geniş bir yelpazede ekonomik katkılar sunmakta ve Türkiye’nin ekonomik yapısını dönüştürme potansiyeline sahip olmaktadır. Türkiye’nin gümüş ekonomisine ilişkin güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesi, geleceğe yönelik stratejik kararlar alınmasında kritik bir rol oynamaktadır. Aşağıda, Türkiye’nin gümüş ekonomisine dair güçlü ve zayıf yönler özetlenmektedir:

Güçlü Yönler:

- Artan yaşlı nüfus, gümüş ekonomisinin potansiyelini güçlendirmektedir ve sektöre olan talebi artırmaktadır.
- Türkiye hükümeti, yaşlılara yönelik sağlık, bakım ve konut hizmetlerini artırmaya yönelik çeşitli politikalar geliştirmekte ve devlet destekli projeler yürütmektedir.
- Özel sektör, yaşlı dostu konut projeleri, bakım merkezleri ve özel sigorta hizmetleri gibi yeni iş alanlarında yatırımlar yapmakta ve sektördeki büyümeyi teşvik etmektedir.
- Yenilikçi sağlık teknolojileri, akıllı ev sistemleri ve mobil sağlık uygulamaları gibi ürünler, sektördeki gelişimi hızlandırmaktadır.
- Yaşlı nüfusun artışı, gümüş ekonomi alanında istihdam fırsatlarını ve girişimcilik potansiyelini artırmaktadır.
- Türkiye’nin sağlık ve bakım hizmetlerinde uluslararası pazarlarda rekabet edebilme kapasitesi artmakta ve küresel taleplere karşılık verebilme fırsatı doğmaktadır.

Zayıf Yönler:

- Gümüş ekonomi alanında yaşlı bakımı ve yaşlı dostu tasarımlar konusunda eğitimli personel sayısı sınırlı olmakta, bu da hizmet kalitesini olumsuz etkilemektedir.
- Yaşlılara yönelik bakım ve sağlık hizmetlerinin yüksek maliyetleri, özellikle düşük gelirli bireylerin bu hizmetlere erişimini zorlaştırmaktadır.
- Toplumda gümüş ekonomisinin sunduğu fırsatlar ve ihtiyaçlar konusunda yeterli farkındalık bulunmamakta, bu da sektördeki gelişimi kısıtlamaktadır.
- Türkiye’deki ekonomik dalgalanmalar, enflasyon ve döviz kuru değişiklikleri, gümüş ekonomisine yatırım yapan şirketlerin maliyetlerini artırmakta ve sektörün sürdürülebilir büyümesini tehdit etmektedir.
- Artan yaşlı nüfusun sağlık ve bakım hizmetlerine yönelik talepleri hızla yükselmekte, ancak bu taleplere karşılık verecek altyapı ve kaynakların yetersizliği sektördeki büyümeyi engellemektedir.
- Özel sektörde artan rekabet, firmalar için zorluk yaratmakta ve sektörde kârlılığı sürdürmeyi güçleştirmektedir.

Türkiye’nin gümüş ekonomisinde güçlü ve zayıf yönlerin belirlenmesi, geliştirilecek politika ve stratejiler için yol gösterici olmaktadır. Gümüş ekonomisinin sunduğu potansiyelden en iyi şekilde yararlanmak adına, kamu ve özel sektör iş birliği içinde etkin adımlar atmalıdır.

4.2. Türkiye’de Gümüş Ekonomi Kapsamında Uygulanabilir Politika Önerileri

Dünya genelinde yaşlanan nüfus, ekonomik ve sosyal politikaların yeniden şekillendirilmesini gerektirmektedir. Türkiye’de de benzer bir demografik değişim gözlemlenmekte olup, yaşlı nüfus oranı giderek artmaktadır. 65 yaş ve üzeri bireylerin ekonomik sisteme aktif katılımını sağlamak, onların yaşam kalitesini artırmak ve sürdürülebilir bir ekonomik model oluşturmak amacıyla “gümüş ekonomi” yaklaşımı önem kazanmaktadır. Gümüş ekonomi, yaşlı nüfusun ihtiyaçlarına uygun mal ve hizmetlerin geliştirilmesi, yaşlı bireylerin iş gücü piyasasına entegrasyonu ve sosyal politikaların yaşlanma sürecine uygun hale getirilmesini içeren geniş kapsamlı bir ekonomi modelini ifade etmektedir. Türkiye’de yaşlanan nüfusun ekonomik büyümeye katkıda bulunabileceği gerçeği göz önünde bulundurulduğunda, gümüş ekonomi çerçevesinde uygulanabilecek strateji ve politikalar büyük önem arz etmektedir.

- **Yaşlı İş Gücünün Ekonomiye Entegrasyonu:** Yaşlı bireylerin iş gücüne katılımı artırılmalı ve esnek çalışma modelleri, vergi teşvikleri ve mesleki eğitimlerle desteklenmelidir.
- **Yaşlı Dostu Girişimcilik Ekosistemi:** Yaşlı bireylerin girişimcilik faaliyetleri teşvik edilmeli, kredi ve hibe programları ile mentorluk hizmetleri sağlanmalıdır.
- **Yaşlı Tüketici Pazarına Uygun Ürün ve Hizmetler:** Sağlık hizmetleri dijitalleştirilmeli, yaşlı dostu teknolojik ürünler geliştirilerek finansal hizmetler yaşlılara uygun hale getirilmelidir.
- **Sosyal Politikalarda Yaşlı Refahı:** Yaşlı dostu kentler ve sosyal katılım programları artırılmalı, sağlık sigortaları genişletilmelidir.

- **Sağlık ve Bakım Hizmetlerinin Geliştirilmesi:** Yaşlı bakım merkezleri ve evde bakım hizmetleri artırılmalı, sağlık personeli eğitimleri desteklenmelidir.
- **Yaşlı Dostu Şehirler ve Altyapı:** Erişilebilir şehir planlaması yapılmalı, yaşlılar için güvenli konut projeleri teşvik edilmelidir.
- **Emeklilik ve Finansal Planlama:** Esnek emeklilik modelleri, finansal okuryazarlık programları ve emeklilik tasarruf sistemleri güçlendirilmelidir.
- **Yaşlı Turizmi ve Rekreasyon:** Sağlık turizmi desteklenmeli, yaşlı dostu turizm tesisleri geliştirilmelidir.
- **Sosyal Katılım ve Aktif Yaşlanma:** Gönüllülük programları ve kültürel etkinliklerle yaşlı bireylerin toplumsal hayata katılımı artırılmalıdır.
- **Teknoloji ve Dijital Dönüşüm:** Dijital okuryazarlık eğitimleri ve akıllı sağlık çözümleri ile yaşlıların dijital dünyaya entegrasyonu sağlanmalıdır.
- **Araştırma ve Veri Toplama:** Yaşlı bireylerin ihtiyaçları analiz edilmeli, gümüş ekonominin potansiyelini inceleyecek bir gözlemevi kurulmalıdır.
- **Kamu-Özel Sektör İş Birliği:** Özel sektör, yaşlılara yönelik ürün ve hizmetlerde teşvik edilmeli, sosyal sorumluluk projeleri desteklenmelidir.

Sonuç olarak, Türkiye’de yaşanan nüfusun ekonomik büyümeye ve toplumsal kalkınmaya katkıda bulunabilmesi için gümüş ekonomi politikalarının etkin bir şekilde uygulanması gerekmektedir. Yaşlı bireylerin iş gücü piyasasına entegrasyonu, girişimciliğin desteklenmesi, yaşlı dostu ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi ile sosyal politikaların bu sürece uyumlu hale getirilmesi, Türkiye’nin demografik dönüşüm sürecinde sürdürülebilir bir ekonomik model oluşturmaya katkı sağlayacaktır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Gümüş ekonomi, yaşanan nüfusun ekonomiye entegre edilmesi ve toplumsal yaşama daha aktif katılımını sağlayan bir model olarak önemini artırmaktadır. Türkiye’de yaşlı nüfus oranının artması, sosyal güvenlik sistemleri, sağlık hizmetleri ve iş gücü piyasasında yapısal dönüşümleri zorunlu hale getirmektedir. Yaşlı bireylerin üretkenliğini sürdürebilmeleri için istihdam politikalarının geliştirilmesi, esnek emeklilik modellerinin uygulanması ve yaşam boyu öğrenme fırsatlarının artırılması gerekmektedir. Yaşlı bireylerin iş gücüne entegrasyonunun önündeki engellerin kaldırılması, sadece ekonomik büyümeye değil, bireylerin sosyal refahına da katkı sağlamaktadır. Yaşlanan nüfusun artışı, yalnızca sosyal güvenlik harcamaları açısından değil, aynı zamanda yeni ekonomik fırsatlar yaratma potansiyeli açısından da ele alınmalıdır. Sağlık teknolojileri, yaşlı dostu ürün ve hizmetler, yaşlı turizmi ve bakım sektörleri, gümüş ekonominin büyüme alanları arasında yer almaktadır. Türkiye’nin bu dönüşüme uyum sağlayabilmesi için, yaşlı bireylerin taleplerine yönelik yenilikçi çözümler geliştirilmesi önem taşımaktadır. Özellikle yaşlı dostu şehir planlamaları, sağlık hizmetlerinin dijitalleşmesi ve teknoloji destekli bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması, gümüş ekonominin sürdürülebilirliğine katkı sunacaktır.

Bu süreçte, kamu ve özel sektör iş birliği kritik bir rol oynamaktadır. Yaşlı nüfusun ekonomik sisteme katkısını artıracak teşvikler, iş gücü piyasasına entegrasyonu destekleyen düzenlemeler ve yaşlı bireylerin sosyal refahını artıracak politikalar hayata geçirilmelidir. Ayrıca, bölgesel farklılıklar göz önünde bulundurularak, özellikle kırsal bölgelerde yaşlı nüfusun sağlık ve sosyal hizmetlere erişiminin artırılması gerekmektedir. Sonuç olarak, Türkiye’de gümüş ekonominin gelişimi, yaşanan nüfusun ekonomik ve toplumsal hayata

entegrasyonu ile sürdürülebilir kalkınma hedeflerine katkı sağlayacaktır. Doğru politikalar ve stratejik yaklaşımlar sayesinde, yaşlanan nüfus bir yük olarak değil, ekonomik büyümenin ve sosyal gelişimin önemli bir aktörü olarak değerlendirilecektir. Türkiye'nin demografik dönüşüm sürecinde, yaşlı bireylerin ekonomik sisteme aktif katılımını sağlamak, gümüş ekonomiyi güçlendirecek ve uzun vadede sürdürülebilir kalkınmanın önünü açacaktır.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Bu çalışma bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Yazar 1'in makaleye katkısı %33,3, yazar 2'nin makaleye katkısı %33,3, yazar 3'ün makaleye katkısı %33,3'tür.

Çıkar Beyanı

Yazarlar açısından ya da üçüncü taraflar açısından çalışmadan kaynaklı çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Acet, H., & Küçükara, E. (2024). Nüfusun yaşlanması çerçevesinde gümüş ekonomi. *Bilim Kurulu*, 126-131.
- Aslan, Ö., Gültekin, T., & Irmak, H. S. (2023). Gümüş ekonomi üzerine SWOT analizi. *Sosyal Güvence*, (23), 951-968.
- Başaran, N. (2024). Yaşlılara yönelik sosyal politika uygulamaları olarak aktif yaşlanma ve gümüş ekonomi stratejilerinin Dünya ve Türkiye perspektifinden değerlendirilmesi. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 24(2), 48-64.
- Çöl, S. Ö., & Özbek, Ç. (2017). Çalışma yaşamında yaşlılık: Yaşlı çalışanlar ve insan kaynakları uygulamaları. *Çalışma ve Toplum*, 2(53), 547-572.
- Demirbilek, T., & Özgür, A. Ö. (2017). Gümüş ekonomi ve aktif yaşlanma bağlamında yaşlı istihdamı. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 10(1), 14-28.
- Eser, B., & Aksu, K. S. (2021). Yaşlanan nüfus, sorunlar ve politikalar: Türkiye için bir değerlendirme. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 541-556.
- European Commission. (2018). Silver Economy Study: How to stimulate the economy by hundreds of millions of Euros per year, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/silver-economy-study-how-stimulate-economy-hundreds-millions-euros-year>
- Gürlük, B. (2021). *Türkiye'de gümüş ekonomi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hasbenli, H. K. (2020). *Nüfus yaşlanması bağlamında gümüş ekonomi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hotar, N. (2021). Sosyal politikada yeni ufuklar. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 12(1), 1-23.
- Höbel, Z. (2021). Gümüş ekonomi. *Proceedings Book*, 368.

- Karakaya, H. (2020). Gümüş ekonomi ve aktif yaşlanma bağlamında İŞKUR'un rolü ve alınması gereken önlemler. *Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Uzmanlık Tezi*, 1-156.
- Karakuş, B. (2018). Türkiye' de yaşlılara yönelik hizmetler, kurumsal yaşlı bakımı ve kurumsal yaşlı bakımında illerin durumu. *Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Ankara*.
- Kenanoğlu, M. E., & Aydın, M. (2022). Yaşlanan nüfusun servet dağılımı üzerindeki etkisi: seçilmiş ülkeler üzerine bir değerlendirme. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(4), 758-774.
- Korkmaz, A., & Korkut, G. (2018). Gümüş ekonomi ve aktif yaşlanma bağlamında toplumsal katılım. *İş ve Hayat*, 4(8), 257-272.
- Metin, B. (2023). Demografik yaşlanma ve teknoloji ilişkisi: gümüş ekonomide yenilik odaklı geronteknoloji uygulamalarının yaşlı refahı açısından değerlendirilmesi. *Third Sector Social Economic Review*, 58(3), 2231-2248.
- Pektaş, G. Ö. E., Salman, U. S. Ç. Ö., & Eroğlu, Ö. G. K. (2023). Pazarlamanın "Gümüş Pazarı" yaşlı tüketiciler üzerine nitel bir araştırma. *Journal of Social Research and Behavioral Sciences*, 9(20).
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2023). Yaşlanma Vizyon Belgesi, https://www.aile.gov.tr/media/133623/yaslanma_vizyon_belgesi.pdf
- Tunca, B. (2022). *Gümüş ekonomi kapsamında demografik dönüşüm sürecinin yaşlı istihdamına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- TÜİK. (2023). İş Gücü İstatistikleri, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-2023-53521>
- TÜİK. (2024). İstatistiklerle Yaşlılar, <https://data.tuik.gov.tr/Search/Search?text=YA%C5%9ELI>
- Uzkurt, B. K. (2023). Toplumsal ve ekonomik bir dönüşüm olarak gümüş ekonomi modeli. *Journal of Consumer and Consumption Research*, 15(1), 299-324.
- Varnai, P., Simmonds, P., Farla, K., & Worthington, H. (2018). The silver economy. European Commission, *Oxford Economics*, 1-52.